

Акрыленныя працай...



(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Аднак калі мы правялі даследаванні на шэрагу іншых фабрык, то выявілі антыцелы да гэтай інфекцыі ў 30—60 працэнтах пагалоўя птушак. Гэта значыць, што вірус цыркулюе ў многіх гаспадарках і трэба як мага хутчэй браць яго пад кантроль, каб не пачалася эпідэмія. Тым больш што некаторыя з «небяспечных» фабрык пастаўляюць інкубатарныя яйкі і куранят у гаспадаркі па ўсёй Беларусі. Акрамя таго, вытворцы абменьваюцца паміж сабой тарай — гэта таксама спрыяе распаўсюджванню інфекцыі. Да 1995 года ў нашай краіне вакцыны для птушак зусім не выпускаліся, ды і цяпер мы набываем каля 80 працэнтаў прэпаратаў за мяжой, таму праца ў гэтым кірунку вельмі актуальная для эканомікі.

Падчас рэалізацыі шэрагу дзяржаўных праграм Надзея распрацавала некалькі вакцын: адна была скіравана на барацьбу з інфекцыйным ларынгатрахеітам птушак, другая — з інфекцыйнай бурсальнай хваробай (яе яшчэ называюць хваробай Гамбара — вірус пашкоджвае стра-

вірус, імунітэт яго «перамагае», і жывёла становіцца неўспрымальнай да хваробы. Але такі аслаблены вірус яшчэ трэба атрымаць шляхам культывавання або пошуку штамаў з нізкай вірулентнасцю (не здольных выклікаць захворванне, але фарміруючы імунітэт). А далей на аснове дадзенага штаму сканструяваць вакцыну. У гэтым і заключалася мая работа. Распрацаваны прэпарат дазваляе скараціць захворванне птушак на 30 працэнтаў і на 15 працэнтаў знізіць іх смяротнасць.

з замежжа, а разам з ёй — новыя захворванні. Акрамя таго, вірусы птушак, як і чалавечыя, маюць здольнасць эвалюцыянаваць і становіцца неўспрымальнымі да старых прэпаратаў.

— Работу навукоўцы ў нашым інстытуце цяжка апісаць каратка, — сцвярджае Надзея. — Акрамя навуковых распрацовак, праводзім дыягностыку паталагічнага матэрыялу, які паступае з птушкафабрык. Калі ўзнікаюць падазрэнні на небяспечныя хваробы, выезджаем

Да 1995 года ў нашай краіне вакцыны для птушак зусім не выпускаліся, ды і цяпер мы набываем каля 80 працэнтаў прэпаратаў за мяжой, таму праца ў гэтым кірунку вельмі актуальная для эканомікі.

ка-арыентаваных у Акадэміі навук, заробкі тут не самыя высокія. Тым больш да месца прыйшла стыпендыя Прэзідэнта таленавітым маладым навукоўцам — 350 рублёў сталі істотнай прыбаўкай. Акрамя таго, з Шабаноў, дзе Надзея мае кватэру, да інстытута, што ў Каменнай Горцы, яна дабіраецца на ўласным аўтамабілі. «Цяпер маю бясплатны бензін на цэлы год», — смяецца навукоўца.

— Калі казаць пра будучыню, то я пакуль кардынальна змяняць нічога не планую, — прызнаецца Надзея. — Разам з калегамі пачалі працу над чатырохвалентнай вакцынай, кажучы проста, «кактэйлем» супраць чатырох захворванняў. Расці далей па навуковым кірунку, атрымаць ступені не збіраюся, пакуль мне дастаткова таго, што ёсць. За што люблю сваю работу? Так, мне падабаецца праца навукоўцы, хоць раней я нават не магла падумаць, што буду гэтым займацца. Навука захапляе. У ёй шмат нечаканага, кожны дзень можна адкрываць для сябе нешта новае. Да таго ж у нас выдатны калектыў — ніколі не засумуеш.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.
lyskavets@vviazda.by

У віварыі жыве цэлы запарк: ад курэй да марскіх свінак.



вавальную сістэму і ныркі і забівае да 20 працэнтаў пагалоўя), а таксама для барацьбы з бронхітам курэй і хваробай Ньюкасла. Прэпараты ўжо зарэгістраваны, выпушчаны і паспяхова прымяняюцца на некаторых птушкафабрыках.

— У нашай краіне перавага аддаецца папярэджанню захворванняў, а не лекам хуткага дзеяння, менавіта таму мы робім ухіль на распрацоўку вакцын, — тлумачыць Надзея. — Прынцып дзеяння прасты: мы ўводзім у арганізм птушкі аслаблены

Створаная навукоўцам вакцына дзейнічае на ўсе дамашнія віды птушак (качак, індыкоў, галубоў, якіх трымаюць аматары, і іншых). Цяпер яны могуць быць абароненымі ад чатырох найбольш распаўсюджаных хвароб. Але гэта не значыць, што працу можна лічыць завершанай. Напрыклад, у савецкія часы ў гаспадарках былі распаўсюджаны толькі дзве хваробы: ньюкаслаўская і інфекцыйны бронхіт. Але з развалам СССР у незалежнай рэспубліцы трапіла прадукцыя

у гаспадаркі. У час працы над новымі прэпаратамі не выходзім з лабараторыі. Пачынаецца перыяд справаздач — «жывем» у кабінетах. Ёсць у нас і ўласны віварый — гадавальнік, дзе вырошчваюць курэй, пацукоў, мышэй, марскіх свінак і іншыя віды для эксперыменту. Таму спектр працы самы шырокі, магчыма, гэта робіць яе цікавейшай.

Нягледзячы на тое, што Інстытут эксперыментальнай ветэрынарыі лічыцца адным з найбольш практы-

Фота Сяргея НІКАЛАЕВА

Свой выбар

ЖЫЦЦЁ

ПАД АКАМПАНАМЕНТ БАЯНА

Першыя выступленні на канцэртах пачаліся для Аляксандра КАШАЛАПАВА ў пяцігадовым узросце. Так і павялося, што куды б ні скіраваўся хлопец, музыка пастаянна яго суправаджала: дома, у школе, у арміі, на працы. У родным пасёлку дзеці ведаюць яго як настаўніка музыкі, а ў Жлобінскім раёне ні адно свята не абыходзіцца без баяніста-віртуоза. Да чаго прыводзяць выпадковасці і чаму вёска яму мілейшая за горад, мы распыталі ў музыкі з глыбінкі.

— Адкуль прыйшло захапленне баянамі?

— Колькі сябе памятаю, маці, Любоў Трыфанаўна, увесь час на ім іграла. Часта і мяне брала на выступленні. Адзін з першых дзіцячых успамінаў: стары клуб, я на сцэне нешта спяваю, а маці побач акампануе на баяне. Мне гэта страшэнна падабалася. Усе школьныя гады прайшлі з выступленнямі, нядзіўна, што я з пятага класа ведаў, што звяжу сваё жыццё з музыкай. Потым у Пярэвічах — вёсцы, дзе мы жылі, — пабудавалі дзіцячую музычную школу і мама стала яе першым дырэктарам, а я вучнем.

— Дзе, акрамя Пярэвічаў, атрымлівалі акадэмічныя веды?

— Пасля школы паступіў у Гомельскі каледж мастацтваў імя Н.Ф. Скалаўскага. Нядаўна скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў у Мінску, толькі займаўся там не па асноўнай спецыяльнасці — баян, а па кірунку харавых народных спеваў. Пасля каледжа прыйшоў настаўнікам у Пярэвіцкую дзіцячую музычную школу, працаваў паўгода, а потым мяне забралі ў армію. Служба пра-



ходзіла... з музыкай. Служыў у каменданцкай роце, іграў у аркестры на барабанах, спяваў, а паколькі ваенны аркестр немагчыма ўявіць без трубы, то давялося асвойваць і гэты інструмент.

— Музыкантам у войску былі паслаблены?

— Ніякага асаблівага стаўлення, паменшанай нагрукі не было. Хаця, лічу, мне пашчасціла, бо салдаты, як правіла, знаходзяцца толькі ў межах сваёй воінскай часці, бачаць адны і тыя ж твары. А мы з сябрамі выезджалі на канцэрты ў горад, мелі зносіны з людзьмі, наколькі гэта было магчыма.

— З дзецьмі займаецца па кірунку ўлюбёнага баяна?

— У мяне яшчэ ёсць пасведчанне на акардэон, так што, калі спатрэбіцца, магу дзеля справы прыгадаць патрэбныя навыкі. Наша музычная школа невялікая, усяго чатыры педагогі.

— Два гады на Гомельшчыне выступае дуэт «Брава» з вашым удзелам. Як з'явілася ідэя яго стварэння?

— Можна сказаць, адбылося ўсё выпадкова. Калега Віктар Анатольевіч Кісялеўскі лічыўся сярод выкладчыкаў музычнай школы чалавекам спакойным, але аказваўся аматарам канцэртнага жыцця. Ён раней іграў на баяне «мінусоўкі», а аднойчы прапанаваў мне разам выканаць «Лібертанга». Потым яшчэ колькі кампазіцый ігралі дуэтам. Ён старэйшы за мяне, але паразумеліся і спрацаваліся добра. Так і ўзнік дуэт баяністаў «Брава».

Цікава назіраць, як успрымаюць нас упершыню глядачы. У пачатку, калі толькі выходзім на сцэну, насцярожана. Але потым, пасля першых кампазіцый відаць, што застаюцца цудоўныя ўражанні, людзі часта танцуюць пад музыку, а пасля канцэрта некаторыя падыходзяць і дзякуюць. Гэта адначасова і прызнанне, і ўзнагарода — выступленні ў нас толькі на энтузіязме і добраахвотным пачатку.

— А наколькі часта адбываюцца «гастролі»?

— Запрашаюць ледзь не на кожны канцэрт у Жлобіне, часам бываем у іншых раёнах ці нават на абласных святах. Нядаўна выступалі на Дні вёскі, удзельнічалі ў раённых «Дажынках». Здраецца, знаёмыя, аднавіваюцца просьбы сыграць на сямейным свяце...

— На сцэну вы трапілі раней, чым пайшлі ў школу. За гэты час паспелі паўдзельнічаць у мностве конкурсаў, сталі лаўрэатам жлобінскага музычнага фестывалю «Калядная лясвіца», дыпламантам рэспубліканскага фестывалю «Беларусь — мая песня».

Які ўспамін з гэтых выступленняў для вас найбольш дарагі?

— Удзел у «Каляднай лясвіцы». Прыгадваецца яшчэ музычны нумар на свяце для ветэранаў, калі вучыўся ў 11 класе. Я тады іграў і спяваў «По полю танки грохотали». Уразіла, што пасля заканчэння некаторыя глядачы падышлі, каб паціснуць руку.

— Не задумваліся, што ў горадзе жыць прасцей?

— Неяк мне прапаноўвалі працу ў Жлобіне, але пераязджаць не стаў. Не люблю перамены, мне цяжка пакідаць абжыты, утульны дом і перабірацца на новае месца. Калі б была такая патрэба, то пераехаў бы бліжэй — і толькі. Жыць усё роўна хачу ў вёсцы. Пакуль вучыўся ў Мінску, мог ацаніць перавагі жыцця ў кватэры, але зразумёў, што не перанашу грукату і мітусні. Так што для мяне самы лепшы варыянт стасункаў з горадам — час ад часу бываць там, калі трэба нешта купіць.

— Як праводзіце вольны час? Рыбалка, паляванне?

— Такія заняткі не цікавяць. Летам гуляю ў футбол, зімой, калі замарае возера, ладзім з сябрамі спаборніцтвы па хакеі. Наогул, з прыхільнасцю стаўлюся да ўсяго, што звязана са спортам, акрамя шахмат і шашак. Ну і сачыць за трансляцыямі матчаў люблю, у нас нават з жонкай адбываюцца што-раз тыповыя спрэчкі, калі займаю месца перад тэлевізарам. З Аленай у нас двое дзяцей, калі дурэю з сынам і дачушкай, адчуваю, што шчаслівы. Мару, што аднойчы яны будуць побач на сцэне і я таксама буду акампановаць ім на баяне, як гэта калісьці было ў маім дзяцінстве.

Рагнеда ЮРГЕЛЬ.
yurgel@vviazda.by

Інвестыцыі ў будучыню

ФІНАНСАВАЯ АДУКАЦЫЯ: ДЛЯ СЯБЕ І ГРАМАДСТВА

Пераможцам Рэспубліканскай алімпіяды па фінансавай адукаванасці сярод навучэнцаў стаў Вадзім Рыбачук з Брэста.

Днямі ў Нацыянальным банку Рэспублікі Беларусь адбыўся заключны этап штогадовай рэспубліканскай алімпіяды. Усяго ў трох яе этапах прынялі ўдзел больш як 5 тысяч навучэнцаў X—XI класаў з усіх рэгіёнаў краіны, але ў фінал выйшлі толькі 20 навучэнцаў старшых класаў.

Пераможца вучыцца ў Брэсцкім абласным ліцэі. Фінансава адукаванаму старшакласніку быў уручаны дыплом I ступені і каштоўны прыз — планшэтны камп'ютар.

«Серабро» алімпіяды (дыплом II ступені плюс смартфон) заваяваў навучэнец Вілейскай гімназіі №2 Іван Ануф'янак. Дыплом III ступені і фотаапарат дастаўся Паўлу Салею, які вучыцца ў Дубненскай сярэдняй школе Мастоўскага раёна.

Фіналістаў і ўсіх удзельнікаў заключнага этапу алімпіяды павіншаваў намеснік старшыні праўлення Нацыянальнага банка Сяргей Калечыч.

На яго думку, фінансавыя веды дазваляюць чалавеку не залежаць ад абставінаў: «Фінансава адукаваны чалавек здольны сам выбіраць найбольш прывабныя шляхі ў жыцці, ствараючы матэрыяльную аснову для развіцця ўсяго грамадства. Гэта разумная інвестыцыя ва ўласную будучыню».

Сяргей Калечыч падзякаваў кіраўніцтву і спецыялістам Міністэрства адукацыі, а таксама выкладчыцкаму складу ўстаноў адукацыі, якія задзейнічаны ў рабоце па павышэнні фінансавай адукаванасці дзяцей і моладзі.

Надзея НІКАЛАЕВА.
nikalaeva@vviazda.by